

”
**MIN MOR VILLE
HAVE, AT VI FIK EN
GOD UDDANNELSE
OG ET BEDRE LIV**

**Grønlandske børn fortæller
om at være barn i Danmark**

Børnerådet

FORORD / 3
OM UNDERSØGELSEN / 5
DRØMMEN OM ET BEDRE LIV / 7
GRØNLAND ER FRIHED OG FÆLLESSKAB / 13
"HVORFOR SPISER I SÆL?" / 17
I DANMARK ER FRITIDEN PLANLAGT / 19
"MAN KAN GODT GLEMME DET GRØNLANDSKE" / 23
BØRNEBESØG I GRØNLAND / 25
BØRNERÅDET MENER / 27

UNDERSØGELSEN ER FINANSIERET AF

VELUX FONDEN

FORORD

MERE STØTTE TIL GRØNLANDSKE BØRN I DANMARK

Mange grønlandske børn i Danmark står i en helt særlig situation: På papiret er de danske, men de føler sig fremmede i Danmark og møder store sproglige, fysiske og kulturelle forskelle. Derfor har vi i denne undersøgelse spurgt en gruppe børn, hvordan de oplever at være barn med grønlandske rødder i Danmark.

Undersøgelsen er finansieret af VELUX FONDEN, og er en del af projektet "Børn som eksperter", og vi har samarbejdet med Foreningen Grønlandske Børn om at få kontakt til børnene.

Børnene i undersøgelsen fortæller om mange positive ting i deres hverdag fx gode venner og et tæt forhold til familien. Men det er slående, hvor svært det er for dem at føle sig hjemme i Danmark og at få danske venner – selv for de børn, der har boet her, fra de var helt små. Små ting, som vi ikke tænker over,

har stor betydning for, om børnene føler sig som en del af fællesskabet. Fx kan det være udfordrende at indgå i et børne- og fritidsliv i Danmark, hvor legeaftaler oftest bliver aftalt flere dage på forhånd af forældre, og hvor fritidsinteresser er skemalagte mange af ugens dage. Det er hverken forældre eller børn vant til fra Grønland. Derfor skal børnene i særlig høj grad støttes i at deltage i fritidsaktiviteter og i at opsøge venskaber.

Flere børn i undersøgelsen er ved at miste deres grønlandske sprog og kommunikerer på dansk med forældrene. Grønlandske børn skal selvfølgelig have den modersmålsundervisning, de har krav på. Ellers risikerer vi, at de ender som hjemløse mellem to sprog, hvilket kan have alvorlige og langsigtede konsekvenser.

Børnene mærker på egen krop, at fordomme om grønlændere lever i

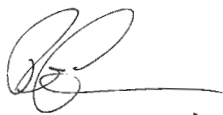
bedste velgående. Det gør ondt at høre, at børnene bliver konfronteret med stereotype forestillinger, og det kræver en indsats at få gjort op med dem. Den opgave ligger især hos forældre til etnisk danske børn samt hos lærere og pædagoger, der skal hjælpe danske børn med en positiv nysgerrighed og med at få viden om livet i Grønland.

Et flertal af grønlændere klarer sig godt i Danmark, men det kan være udfordrende at få et job, at etablere relationer til danskere og at navigere i systemet. Det præger selvfølgelig børnenes liv, at forældrene er i en sårbar situation. Derfor skal kommunerne blive bedre til at støtte de grønlandske familier, der flytter til Danmark.

I flere større danske kommuner er der initiativer, der støtter op om grønlandske tilflyttere. Men vi mangler en samlet indsats, der imødekommer de særlige behov, som

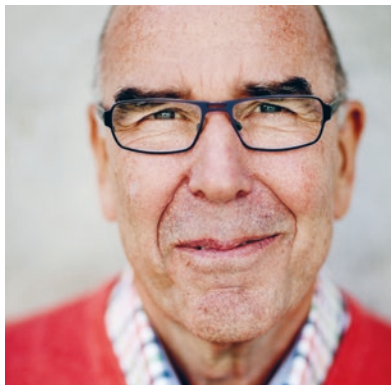
grønlændere i Danmark har. Derfor efterlyser Børnerådet en landsdækkende strategi, der sikrer en systematisk indsats overfor grønlandske tilflyttere i alle kommuner.

Mit store ønske er, at undersøgelsen her kan bidrage til en mere nuanceret fortælling om grønlandere i Danmark, og at både fagfolk og beslutningstagere vil tage børnenes anbefalinger og perspektiver til sig, så vi skaber bedre vilkår for grønlandske børn i Danmark.

PER LARSEN

Formand for Børnerådet

Mit store ønske er, at undersøgelsen her kan bidrage til en mere nuanceret fortælling om grønlandere i Danmark.

OM UNDERSØGELSEN

Hvert år flytter familier fra Grønland til Danmark for at bosætte sig. En del familier flytter fx væk fra arbejdsløshed, mangel på bolig eller andre sociale problemer. De håber at få et job, få bedre uddannelsesmuligheder til deres børn, eller måske har de familie i Danmark, som de gerne vil tættere på. Nogle grønlandske familier har brug for ekstra støtte for at komme på fode i Danmark. Det kan være fordi, de flytter pludseligt uden at have den store viden om, hvad det kræver at bo og leve i Danmark, og nogle har sociale problemer og forhold, der fx gør det svært at få arbejde i Danmark. Det er børn i denne gruppe af sårbare familier fra Grønland, som er i fokus i denne publikation.

I vinteren 2016/2017 samlede Børnerådet en gruppe på syv børn og unge, som alle er flyttet med deres familier fra Grønland til Danmark. De børn, der deltog i ekspertgruppemøderne, har alle tilknytning til Foreningen Grønlandske Børn, der har hjulpet med at udvælge børn og

at invitere dem med i undersøgelsen. Børnene deltager i foreningens aktiviteter, fordi de på forskellige måder er sårbare. Ekspertgruppen bestod af seks piger og én dreng, der var mellem 11 og 15 år gamle, da de deltog i ekspertgruppemøderne. Børnene kommer alle fra større byer i Danmark, hvor der er mange andre grønlandske tilflyttere og indsatser, der støtter op om grønlandske familier. Børn fra små byer og kommuner vil derfor muligvis have en anden oplevelse af livet i Danmark, end børnene i denne undersøgelse.

Undersøgelsen fokuserer på, hvad flytningen fra Grønland til Danmark betyder for børnenes liv, og hvilke initiativer, der kan støtte børnene i at blive inkluderet i børnefællesskaber og få et godt liv i Danmark. Publikationen formidler ekspertgruppens positive og negative erfaringer med at komme til Danmark, at skulle starte i skole, knytte venskaber og at savne Grønland og familien.

Af hensyn til børnenes anonymitet er navne, stednavne og andre genkendelige markører ændret. For at sikre, at undersøgelsen har et solidt fagligt funderet grundlag samt har relevans for praksis, har Børnerådet haft sparring fra en følgegruppe.

OM BØRNERÅDETS EKSPERTGRUPPER

Børnerådets inddragelse af børn og unge bygger på en grundantagelse om, at børn er eksperter i deres eget liv og de særlige livssituationer, de befinder sig i. Ekspertgrupperne består typisk af fire til ti børn eller unge, som har særlige erfaringer inden for et bestemt område. Formålet med grupperne er at få specialiseret og konkret viden om netop disse erfaringer. Ekspertgrupperne er med til at sikre, at børn og unges oplevelser og anbefalinger bliver inddraget, når myndigheder tager beslutninger om børn og unge, og når fagfolk og børns personlige netværk skal håndtere børns livssituation.

like bror
like bror
store 505
Mor, far
Mor, far

FAMMIL

MIN

Dem Jey bar Janssen med

... mit ...

DRØMMEN OM ET BEDRE LIV

Børnene i ekspertgruppen har alle oplevet at flytte fra Grønland til Danmark. Nogle af børnene var begyndt i skole, da de flyttede, mens andre var helt ned til tre år. Flere har minder fra deres liv i Grønland og om flytningen til Danmark, men de færreste af dem har talt med deres forældre om, hvorfor de flyttede. Naja på 11 år har kun været i Danmark i et års tid og kender ikke årsagen til, at familien flyttede til Danmark: "Min far sagde bare, at vi skulle flytte. Jeg fik det bare at vide," fortæller hun.

Laura på 13 år kom til Danmark som otteårig, og ved heller ikke, hvorfor de flyttede til Danmark. Først flyttede Laura og hendes forældre, og så flyttede hendes mormor og morfar. Ligesom Laura havde de andre børn i ekspertgruppen allerede familie eller venner af familien i Danmark, da de ankom. Ifølge børnene kan det netværk også have været medvirkende til, at forældrene ønskede at flytte.

Minik er 13 år og kom til Danmark som syvårig: "Det var i hvert fald ikke mig, der besluttede, at vi skulle tage herhen, det var mine forældre. De savnede min fætter og min søsters børn. Min søster og hendes børn har boet her i mega lang tid. I næste måned flytter min søster tilbage til Grønland igen. Vi bliver her. Hvis jeg selv skulle vælge, ville jeg helst blive i Grønland."

Et par af børnene fortæller, at de flyttede til Danmark, fordi forældrene ville have et job, og fordi børnene skulle have en bedre fremtid. Aviaja er 13 år og flyttede til Danmark, da hun var tre-fire år: "Min mor ville have, at vi fik en god uddannelse og et bedre liv."

Aviaja taler meget med sin mor om at få en god fremtid i Danmark: "Min mor siger, at hvis jeg vil have en god fremtid, så skal jeg følge med i skolen, høre efter hvad lærerne siger og opføre mig ordentligt. Hvis jeg skal have et godt job, og hvis folk skal gide at arbejde med

mig, så skal jeg lære at stå tidligt op," fortæller hun.

Paninnguaq er 12 år og kom til Danmark som otteårig. For hendes familie var håbet om en bedre fremtid for børnene også årsagen til, at de flyttede til Danmark: "Min far sagde, at man ikke kan få en rigtig god uddannelse i Grønland, men i Danmark kan man godt."

Nogle af børnene nævner også andre årsager til, at familien flyttede. Juliane på 15 år var seks år, da de kom til Danmark: "Jeg kom med min mor til Danmark. Hun slog op med sin kæreste, og så kunne hun ikke finde et sted at bo i den by, hun gerne ville bo i, så derfor flyttede vi til Danmark," fortæller hun.

Børnene giver generelt udtryk for, at de ikke vidste noget om Danmark, inden de flyttede: "Jeg troede, Danmark var et tivoli med fodbold," siger Minik.

Det er svært at flytte, fordi man har mange tætte venner i Grønland. Og meget, meget familie.

Aviaja

DRØMMEN OM AT VENDE HJEM

Drømmen om en bedre tilværelsen bliver desværre ikke indfriet for alle familierne, der flytter til Danmark. Flere af børnene fortæller, at deres forældre er skuffede over tilværelsen i Danmark og drømmer om at rejse tilbage til Grønland. Fx har mangel på arbejde og netværk, ifølge børnene, stor betydning for, at forældrene og familien som helhed ikke trives i Danmark: "Min mor kan ikke lide noget i Danmark. Hun kan godt lide at være i Grønland, der har vi masser af familie. Hendes bror er der, hendes familie. Stort set alt, hvad hun plejer at lave, er derovre," fortæller Paninnguaq.

Det er fælles for størstedelen af børnene i ekspertgruppen, at én forælder eller begge deres forældre ikke er i job. Nogle forældre har haft arbejde, men de har svært ved at finde et nyt, eller de er forhindret af fx sygdom eller andre udfordringer.

Aviajas mor har før arbejdet som hjemmehjælper. Nu arbejder hun

som frivillig, fordi hun har svært ved at finde et job. Aviaja fortæller, at det påvirker morens oplevelse af at bo i Danmark: "Når min mor snakker om, at hun ikke har noget arbejde, så gør det mig ked af det, fordi jeg føler, at hun føler sig uden for, og at hun ikke burde være her. Altså, hun hører bare ikke til, når hun ikke har et arbejde, så er hun ikke normal. Hun vil bare gerne have et normalt liv."

Børnene har et helt andet indtryk af situationen i Grønland, hvor de har hørt, at det er langt enklere at få et job: "I Grønland skal man bare skrive sit navn ned på et papir og så vente et par dage, så får man et job," siger Naja på 11 år.

Juliane mener også, det på nogle måder er nemmere at få job i Grønland, og at man i højere grad bliver nødt til at have et job i Danmark: "Det er meget svært at få et arbejde i Danmark. Man skal have et for, at man kan blive til noget, og man skal have et arbejde, for at man kan leve.

Man må ikke sådan selv leve ude i naturen. Man må ikke selv bestemme. Det må man gerne i Grønland," fortæller hun.

Som Julianes fortælling også afspejler, præger forældrenes oplevelse af både Danmark og Grønland børnenes opfattelse. Danmark er et svært land at leve i, og forældrenes udfordringer og længsel mod Grønland er en stor del af deres selvfortælling. Børnenes oplevelse af at bo i Danmark er ambivalent. Her er mange muligheder, men job og uddannelse overskygger andre ting i livet: "I Danmark kan man blive lige, hvad man vil, men man skal have gode karakterer. I Grønland snakker man ikke så meget om karakterer," fortæller Aviaja.

Najas forældre har heller ikke arbejde, og det sætter sit præg på stemningen derhjemme.

Interviewer: Tror du, din mor kunne tænke sig et arbejde?

Naja: Ja, hun vil være en, der arbejder på kontor, men hun kan ikke blive det, fordi hun har en dårlig ryg. Så lægen siger, at hun ikke må arbejde.

Interviewer: Okay, tror du, hun er ked af det?

Naja: Ja, hun keder sig rigtigt meget.

interviewer: Er der noget andet end arbejde, hun kunne tænke sig at lave?

Naja: Bare spille.

interviewer: Hvad med din far?

Naja: Han laver ingenting. Han går bare hen i sofaen og ser fjernsyn.

Interviewer: Havde han et job i Grønland?

Naja: Han arbejdede med fiskeri.

at besøge Grønland eller flytte tilbage, og de savner de familie-medlemmer og venner, der stadig bor der: "Jeg har sagt til min far, at når det er min konfirmation, så vil jeg til Grønland. Man han siger nej, fordi jeg er et barn, så jeg kan ikke flyve alene," fortæller Paninnguaq.

Kamilla flyttede, da hun var tre år, og har ikke været der siden: "Jeg kunne godt tænke mig at komme tilbage. Virkelig meget," fortæller hun.

Laura og Paninnguaq ved ikke, hvordan deres forældre har det med Grønland, eller om de vil tilbage. Når børnene bliver spurgt, hvem de er tættest på i deres liv, så nævner mange af dem familie, der stadig bor i Grønland. Aviaja fortæller: "Det er svært at flytte, fordi man har mange tætte venner i Grønland. Og meget, meget familie."

Det er kun Laura på 13 år, der har prøvet at være tilbage på ferie i Grønland. Men børnene har minder om Grønland, nogle drømmer om

GRØNLANDSKE BØRN I DANMARK

I 2017 boede der 1243 børn (0-17-årige) i Danmark, der er født i Grønland, og som har mindst én forælder, der er født i Grønland.

Kilde: Danmarks Statistik

GRØNLANDSK
LELETO)

Ma
af sne
om vinteren

Grønland
Danmark
Danmark

Grønland
Danmark
Danmark

Nat/ind
Når det er dag
Danmark er
det mørke Nat
i Grønland og
om vendt

De tingene

LERERE
Lær

DRØMMEN FORSVINDER
"Forældrene kommer på en envejsbillet med håbet om, at livet kan blive bedre, men de opdager ret hurtigt, at drømmen forsvinder. De har utrolig svært ved at begå sig i systemet – at komme på socialkontoret, at få en bolig og et job. Og samtidig er det ret kompliceret at rejse tilbage til Grønland. Det minefelt lever børnene i."

Helle Skriver, pædagogisk konsulent i Foreningen Grønlandske Børn.

Grønland
Danmark
Danmark

Ting er
dyrt i
grønland
-stik er dyrt

Stole/kla
Danmark
Danmark

VI VENTER
PÅ HINDEN
SÅ SESER
SAMMEN

Arbejde
Danmark
Danmark
Tejled
Grønland
Danmark
Sport
Grønland bruger
Danmark har ikke
et meget stort

Grønland
Danmark

REJSE TO
LAVER PÅD
I GRØNLAND

HAL
VEL
FISK

DE SPISER
IKKE SANDER

for dem som
travlt

DE
PAD
TAPP

DET BEDSTE:
- IKKE SI
I H...

Dinmere 2017

Kultur
Man bliver mere
det i Grønland
I Danmark
holder man det det
et mere

...de
...al

GRØNLAND ER FRIHED OG FÆLLESSKAB

Oplevelsen af at høre til i Grønland og stoltheden over grønlandsk kultur fylder meget i børnenes fortællinger. Det kommer blandt andet til udtryk ved, at ingen af dem omtaler sig selv som danskere – de er grønlandere. De omtaler ofte danskerne som "de andre", og de beskriver forskellen mellem grønlandsk og dansk kultur i modsætninger. For eksempel er det gennemgående i børnenes oplevelser, at Danmark – i modsætning til Grønland - er et land med mange regler og ikke så meget tillid: "I Danmark er det en regel, at du skal have et job. Der er nogen, der styrer dit liv. I Danmark skal man have bevis for alting. Hvem man er, hvor gammel man er og så videre. Fx i bussen stoler de ikke på én, de spørger, hvor gammel man er. Hvis man siger, man kun er 12, så tror de ikke på en," fortæller Juliane.

Minik er enig: "Man må flere ting i Grønland. Man må fiske gratis, det må man ikke i Danmark, der skal man betale. Man må skyde sæler."

Børnene fortæller også, at i Grønland er børn i langt højere grad med til de ting, som de voksne foretager sig: "Man må hjælpe med at fiske," fortæller Juliane.

"Man må køre uden sele. Det er ikke så vigtigt, fordi der er meget små veje og meget få biler," fortæller Aviaja.

Ligesom børnene savner venner og familie, er de enige om, at de også savner den grønlandske natur, som sne og bjerge. Det er faktisk noget af det sværeste ved at bo i Danmark: "Gaderne i Danmark er helt krympede, de er virkelig smalle. Det er som at gå i et rum, hvor man bliver helt klemt sammen," forklarer Aviaja.

På spørgsmålet om, hvorvidt de bruger den danske natur, svarer Aviaja: "Nej, slet ikke. Der er rigtig meget forurening. Lugten er ikke den samme. I Danmark er der en forurenede lugt. I Grønland er luften frisk – lige til at få op i næsen."

Grønland står i det hele taget for positive værdier for børnene. I det Grønland, de husker og hører fortællinger om, er der fokus på familie, nærhed og sammenhold. Som et af børnene noterer på en lap papir, da de taler om forskelle mellem Grønland og Danmark: "I Grønland siger alle hej, også selvom de ikke er i familie sammen."

Et af børnene skriver dog, at i Grønland drikker man sig mere fuld, og det er alle enige i, med undtagelse af en enkelt, der synes, det er værre i Danmark.

Børnenes fortælling om Grønland er i høj grad præget af det nære fællesskab og af, at man prioriterer at være sammen. Deres fortællinger vidner om, at Grønland både geografisk og samfundsmæssigt på mange måder adskiller sig fra Danmark. Særligt hvis de kommer fra mindre bygder, hvor de er vant til, at alle kender alle: "Man fejrer flere ting i Grønland og gør også mere ud af helligdagene. Jul, det gør man vir-

kelig meget ud af, og påske, der går alle i kirke. Alle gør det, man har det hyggeligt uden at drikke sig fuld,” fortæller Aviaja. Juliane supplerer: ”Hele byen kommer med i kirken til fx begravelser og konfirmationer,” fortæller hun.

Børnene opfatter Danmark som et land, hvor man ikke går op i fælleskabet og det at passe på hinanden. Her gælder det i stedet om at få en uddannelse, at have styr på tingene og have travlt: ”Selvom man har travlt, tager man det mere stille og roligt i Grønland,” siger Juliane.

Denne afslappede tilgang til tilværelsen gælder også i forhold til materielle ting, fx tøj, mener børnene: ”Man er ligeglad med tøj i Grønland,” fortæller Naja.

Aviaja er enig i, at det materielle har større betydning i Danmark: ”Her i Danmark er det sådan; du skal bare have penge, så er man glad. Det er anderledes i Grønland, der tænker man på familie og på at

være sammen, at være aktive sammen og opleve det hele sammen frem for at være egoistisk og tænke på sig selv, og på at man bare skal have penge, penge, penge.”

Her i Danmark er det sådan; du skal bare have penge, så er man glad. Det er anderledes i Grønland, der tænker man på familie og på at være sammen, at være aktive sammen og opleve det hele sammen frem for at være egoistisk og tænke på sig selv, og på at man bare skal have penge, penge, penge.

Aviaja

”HVORFOR SPISER I SÆL?”

Selvom børnene er født som danske statsborgere, er de stadig en minoritet i Danmark. Og det mærker de. Alle børnene kan nikke genkendende til at blive mødt med fordomme på grund af deres grønlandske baggrund. Det gælder også for de børn, der taler flydende dansk, og som har gået i dansk skole stort set hele deres skolegang. Det har Aviaja og Juliane, der alligevel ofte oplever at blive drillet med deres grønlandske baggrund: ”Der er mange, der siger, at alle grønlandere er sæler eller spiser sæler,” fortæller Aviaja

Fordommene og drillerierne handler også ofte om, at grønlandere drikker: ”De siger, at grønlandere er fulde til hverdag,” fortæller Juliane.

Det har Paninnguaq også oplevet: ”De driller med mit navn. Og de siger, at jeg drikker, men det gør jeg selvfølgelig ikke, fordi jeg er et barn. De siger det, fordi jeg kommer fra Grønland,” fortæller hun.

Det påvirker børnene meget, når andre børn driller dem med fordomme om grønlandere, og det giver børnene oplevelsen af at stå uden for fællesskabet: ”Det er ikke rart, fordi det er jo ikke rigtigt. Det er som at blive kritiseret på en virkelig slem måde. Som om alle går imod én,” fortæller Aviaja.

For Juliane blev mobningen så slem, at hun blev nødt til at skifte skole: ”Min mor ville have, at jeg flyttede skole. På grund af fordommene fra andre,” fortæller hun.

Flere fortæller, at de bliver kaldt ”grønlander”. Selvom ordet umiddelbart lyder neutralt og egentlig blot burde beskrive deres nationalitet, så oplever de, at ordet bliver brugt negativt. Minik fortæller, at han er blevet kaldt ”grønlander” på en drillende måde: ”De sagde ’dumme grønlander,’” fortæller han.

Børnene fortæller også, at de bliver kaldt ”kinøjser”: ”Så siger de: ’tjing, tjang, tjong,’” fortæller Aviaja.

Da børnene bliver spurgt, om det ville være rart, hvis klassekammeraterne eller lærerne var mere nysgerrige for at vide mere om Grønland, svarer de fleste af børnene nej. De oplever ikke, at opmærksomheden handler om reel nysgerrighed, men mere om latterliggørelse og fordomme: ”Hvorfor spiser I sæl, hvorfor ser I sådan ud, hvorfor er I så underlige? Når først de begynder at interessere sig for Grønland, så er det noget ondt,” fortæller Aviaja.

I DANMARK ER FRITIDEN PLANLAGT

Børnene er blandt andet med i Foreningen Grønlandske Børn for at få flere venner. Her får de støtte til at gå til fritidsinteresser i lokale foreninger, og de laver aktiviteter med andre grønlandske børn, fx tager de på koloni. De oplever generelt, at det er nemmere at blive venner med børn med grønlandsk baggrund, mens det er langt sværere at knytte venskaber med andre børn: "Der er ikke så mange grønlændere her, og det er lidt svært at møde danskere. Det er som om, at danskerne slår sig sammen, og så går imod én," fortæller Aviaja.

De tætte relationer, som børnene selv nævner, viser, at de har få eller ingen danske venner. En enkelt har mange venner med anden etnisk baggrund end dansk. Ifølge børnene er måden at være sammen på også meget forskellig i grønlandsk og dansk kultur. I Danmark aftaler man fx altid et fast tidspunkt for legeaftaler: "Der er mange børn i Danmark, der spørger: 'kan du være sammen efter skole?'. Det

gør man ikke i Grønland. Der siger man bare: 'kan du være sammen?', og så er man bare sammen derfra. Det er meget rarere, at der ikke er noget fast – at folk bare er sådan: 'I kommer bare, når I vil'. Så man ikke bliver presset," siger Aviaja.

Børnene fortæller, at i Danmark er det ikke rigtig muligt at være spontant og bare finde nogen at lege med, når de har lyst efter skole, for der er allerede planlagt aktiviteter: "Her i Danmark er der rigtig mange, der går til fritidsinteresser. Der er rigtig mange, der går til fodbold, håndbold, tennis og så videre," fortæller Aviaja.

Børnene taler om, at det ofte er dyrt at gå til en aktivitet. Naja oplever, at familiens økonomi sætter begrænsninger. Fx ville hun gerne gå til håndbold, men det er for dyrt.

Interviewer: Hvem leger du mest med efter skole?

Naja: Ingen.

Interviewer: Hvad med hende Klara?

Naja: Hun går i klub.

Interviewer: Kunne du tænke dig at gå i klub?

Naja: Nej, det er for dyrt.

Interviewer: Hvad, hvis der var nogen, der kunne betale?

Naja: Det vil jeg gerne. Vi prøver at finde friplads, men det kan vi ikke så godt.

De mange fritidsinteresser, som det er udbredt at gå til i Danmark, kræver forældre, der sørger for at melde børnene til, og det kræver også ofte, at forældrene bringer og henter. Det er ikke altid, at de grønlandske børns forældre kan det: "Det er svært nogle gange. Jeg stoppede til fodbold, fordi jeg ikke kunne komme derhen," siger Minik.

Flere børn fortæller, at Foreningen Grønlandske Børn hjælper dem med at undersøge, hvad de kan gå til, og at de også følger børnene derhen: "De hjælper en med at komme ind i klubben. De betaler for den

Man har meget tilfælles med grønlandere, fx spiser bedste venner hos hinanden og får grønlandsk mad.

Laura

DET KAN GODT VIRKE UOVERSKUELIGT FOR EN GRØNLANDSK FORÆLDER

"Jeg har oplevet flere forældre, der synes, at Aalborg er vanvittig uoverskuelig. Den er jo kæmpe stor i forhold til Nuuk, som er den største by i Grønland med 16-17.000 indbyggere. Så har vi Aalborg med næsten 120.000 indbyggere. Så selvom vi med vores forståelse kan tænke, at der ikke er langt fra Aalborg Øst ind til et dansestudie i indre by, så kan det altså godt virke uoverskueligt for en grønlandsk forælder. Store afstande, byens indretning, offentlig transport, og hvilken buslinje man nu skal tage. Det har de ikke været vant til, hvis de er opvokset i Grønland."

Rebecca Krogager, socialfaglig konsulent i Det Grønlandske Hus i Aalborg

første del, og man kan få en mentor, der kan køre en ud til håndbold, hvis der er langt, eller det er svært at komme derhen. Det er rart, fordi så har man en, der ved, hvor det er," fortæller Aviaja.

Et par af børnene har gået til fx fodbold og bordtennis i Grønland, men ellers mindes de i høj grad at bruge tid i naturen, ofte sammen med voksne. Juliane plejede at køre på snescooter efter skole, og Aviaja var også ude: "Jeg tog hjem til mine bedsteforældre. Så kørte vi på hundslæde, og jeg hjalp med at fange fisk," fortæller hun.

Naja fortæller, at der var større frihed til selv at gå rundt i fritiden, dér, hvor hun boede i Grønland: "Man kan ikke være sammen med venner efter skole her. Når man har fri efter skole i Grønland, så kan man besøge sine venner. I vores by er der ikke så mange mennesker, så kan man gå over til dem," fortæller hun.

Laura har venner med etnisk dansk baggrund, men hun siger, at der er fordele ved at være sammen med venner fra Grønland: "Man har meget tilfælles med grønlandere, fx spiser bedste venner hos hinanden og får grønlandsk mad. Danskere, de ved ikke, hvad det er, så de tør de ikke. Men andre grønlandere, de ved, hvad det er, så de tør godt at spise det," fortæller Laura.

Selv om nogle af forældrene har danske venner, så er det også børnenes oplevelse, at de voksnes netværk mest består af andre grønlandere. På spørgsmålet, om deres forældre har danske venner, svarer flere af børnene nej. Kamilla fortæller, at hendes far har danske venner, fordi de har giftet sig med grønlandere.

Minik og Naja mener ikke, at deres forældre har danske venner. På spørgsmålet om, hvad hendes mor kan lide ved Danmark, svarer Naja: "Det ved jeg ikke. Grønlandske venner."

Når børnene skal beskrive deres relationer, så har flere af dem et tæt forhold til deres forældre og også ofte til familie, der stadig bor i Grønland, fx bedsteforældre. Flere af børnene har også hinanden som tætte relationer, og nogle nævner navne fra deres skole. Nogle af børnene beskriver dog, at de ikke har nogen at fortælle hemmeligheder til eller nogen at tale med, hvis de fx er ensomme eller har haft en dårlig dag. Det er påfaldende, at ingen af børnene nævner lærere eller andre voksne, fx fra fritidsklubber eller fra fritidsinteresser som nogen, de kan gå til, hvis de har problemer eller bekymringer. Børnene er også enige om, at det ikke er lærerens opgave at hjælpe med legeaftaler.

Miniks råd til et barn, der netop er flyttet til Danmark er: ”Hun skal finde nogen fra Grønland, der også er her i Danmark, som hun kan blive venner med. De kan hjælpe hende. Dem der er gode til dansk,” siger han.

Men grønlandske børn kan også gøre noget for at få danske venner, mener Aviaja: ”Grønlandske børn skal selv være imødekommende, sige ja og vise, hvem de er. Være venlige. Vise deres sande jeg og vise deres personlighed.”

DET KAN VÆRE SVÆRT AT SPOTTE MISTRIVSEL HOS ET GRØNLANDSK BARN

”Lærere og andre fagpersoner kan have vanskeligheder ved at spotte mistrivsel hos et grønlandsk barn. Mange grønlandske børn er meget stille og er ikke trygge ved at henvende sig til deres lærer og sige: ’Jeg har det rigtig dårligt derhjemme’ eller ’jeg er ked af det, jeg har brug for nogen at snakke med’. Det gør de ikke. Både fordi der ikke er en tradition for det, men formentlig også fordi, de ikke er trygge ved at henvende sig til en dansk voksen.”

Rebecca Krogager, socialfaglig konsulent i Det Grønlandske Hus i Aalborg

”MAN KAN GODT GLEMME DET GRØNLANDSKE”

Det er et lovkrav, at børn skal have muligheden for at modtage modersmålsundervisning, hvis de kommer fra hjem, hvor der tales grønlandsk. På trods af det får kun to af børnene undervisning i grønlandsk. Flere af børnene mestrer ikke dansk til fulde, og samtidig er de ved at miste deres modersmål. Alle børnene på nær Minik vil gerne være bedre til at tale grønlandsk, men det er svært at holde fast i sproget i Danmark: ”Når man kun taler dansk hele tiden, så kan man godt komme til at glemme det grønlandske,” fortæller Aviaja.

Forældrene taler grønlandsk til børnene, men blandt andre Paninnguaq fortæller, at hun svarer på dansk, når forældrene spørger hende om noget på grønlandsk. Hendes forældre er ikke så gode til dansk: ”De kan ikke det der med nutid og datid og flertal, men jeg kan godt forstå, hvad de mener,” fortæller hun.

Når Paninnguaq og Laura er sammen, snakker de dansk med hinan-

den. Laura taler grønlandsk med sin mor og synes selv, hun er lidt god til det, men Paninnguaq synes, det er svært: ”Jeg er ikke særlig god til det, jeg snakker kun liiiiid grønlandsk.”

Børnenes forældre har generelt ikke stærke danskkundskaber, og det er forskelligt, hvor meget dansk børnene kunne tale, da de kom til Danmark. Laura lærte noget dansk, da hun gik i skole i Grønland. Paninnguaqs forældre begyndte at lære hende dansk som en forberedelse til flytningen: ”Mine forældre lærte mig det, da vi boede i Grønland, fordi de sagde, at vi skulle flytte til Danmark. Så vi så danske film.”

De fleste kan nikke genkendende til, at det er eller har været svært at følge med i skolen på grund af sproget. Minik fortæller, at han ofte bare lod som om, at han skrev noget i timerne, men at han ikke forstod opgaverne: ”Jeg kunne ingenting, da jeg kom. Jeg vidste ikke engang, hvad min lærer sagde,” fortæller han.

Naja, der har været Danmark i omkring et år, oplever ikke, at hendes lærer udviser forståelse for, at hun har svært ved sproget: ”Det er svært, at jeg ikke forstår, hvad jeg skal. Så rækker jeg hånden op for at spørge, og så bliver læreren sur, fordi jeg ikke forstår, hvad jeg skal. Jeg stopper bare med at spørge, fordi læreren bliver sur,” fortæller hun.

Aviaja og Juliane prøvede en lignende situation, da de lige var startet i dansk skole: ”Vi kunne ikke finde ud af at tale dansk, så vi snakkede grønlandsk sammen, så blev vores lærer helt vildt sur og skældte helt vildt meget ud og sagde: ’her skal I snakke dansk’,” fortæller Juliane.

De fleste af børnene har gået i modtageklasse i starten af deres skolegang i Danmark: ”Det var rigtig svært. Man skal lære det danske sprog først. Man kan ikke tale med andre og få nye venner, når man ikke taler det samme sprog,” fortæller Aviaja.

Jeg kunne ingenting, da jeg kom, jeg vidste ikke engang, hvad min lærer sagde.

Minik

Laura synes, det var nemt at få venner på trods af sprogbarrieren: "Det var svært at tale dansk. Men de andre børn brugte fagter. De ville gerne lege alligevel," fortæller hun. Børnene er enige om, at det er nemmere at gå i en skole eller en klasse, hvor der er andre grønlændere: "Man kommer fra det samme land, og man kan forstå, hvad de siger, og ens forældre kan tale sammen på grønlandsk. Når min grønlandske venindes mor og min mor er sammen, så snakker de rigtig meget," siger Paninnguaq.

REGLER FOR TILBUD OM MODERSMÅLSUNDERVISNING

Børn, der kommer fra hjem, hvor grønlandsk er talesprog, skal tilbydes modersmålsundervisning. Hvis der ikke er nok børn til at oprette et hold, eller hvis der ikke kan findes en kvalificeret lærer, skal kommunen henvise til et tilbud i nabokommunen.

Kilde: bekendtgørelse om folkeskolens modersmålsundervisning

BØRN HAR RET TIL DERES SPROG OG KULTUR

Et barn, der tilhører et etnisk, religiøst eller sprogligt mindretal, har ret til i fællesskab med andre medlemmer af sin gruppe at udøve sin egen kultur, at bekende sig til og udøve sin egen religion eller bruge sit eget sprog.

Kilde: FN's Børnekonvention artikel 30

BØRNE- ANBEFALINGER

ANBEFALINGER FRA BØRNE- FORÆLDRE TIL GRØNLANDSKE BØRN:

- Tal med jeres børn om, hvorfor familien vælger at flytte til Danmark, og om hvordan det bliver at flytte til Danmark.
- Husk på grønlandske værdier såsom nærvær, sammenhold, at hjælpe hinanden, familie og fællesskab.
- Hjælp jeres børn med at opretholde relationer til bedsteforældre og andre familiemedlemmer, der stadig bor i Grønland, fx over Skype.

ANBEFALINGER FRA BØRNE- LÆRERE:

- Tag dig god tid og vær sikker på, at barnet kan følge med i undervisningen. Spørg ind, så du er sikker på, at barnet har forstået, hvad opgaven handler om og forklar det igen, hvis barnet ikke forstår.
- Vis interesse for barnets trivsel og spørg ind til barnets liv. Også selvom barnet kan være meget stille. Hav særligt fokus på, om

barnet har venner eller føler sig ensom.

- Acceptér, at børnene nogle gange taler grønlandsk med hinanden i skolen.
- Undervis om Grønland i danske skoler og hav fokus på positive fortællinger, så børn i Danmark ikke har så mange fordomme om grønlændere.
- På nogle skoler bør der være lærere med grønlandsk baggrund, som kan være støttelærer til de nye elever, som kommer til Danmark fra Grønland.

ANBEFALINGER FRA BØRNE- KLASSEKAMMERATER:

- Byd det nye barn ordentligt velkommen, vær imødekommende og inviter barnet med til aktiviteter og til at være sammen med venner.
- Vis positiv interesse over for det at komme fra Grønland og fokusér ikke kun på negative fordomme.
- Det er en god idé, hvis nyttil-

komne grønlandske børn får en makker eller buddy i den nye klasse, som kan vise det nye barn rundt i området, vise hvilke fritidsaktiviteter, de kan gå til og så videre.

ANBEFALINGER FRA BØRNE- TIL POLITIKERE:

- Barnet skal tilbydes modersmålsundervisning i grønlandsk, så det kan bevare sit grønlandske sprog.
- Det skal være lettere for forældre at få et arbejde i Danmark.
- Forældre skal have god tid til at være sammen med deres børn.
- Der skal ikke være så mange regler og så meget fokus på penge, uddannelse og arbejde.

BØRNERÅDET MENER

DER BØR IVÆRKSÆTTES EN NATIONAL HANDLINGSPLAN FOR INKLUSION AF GRØNLÆNDERE I DANMARK

Grønland er en del af Rigsfællesskabet, og Danmark har et særligt ansvar overfor grønlændere bosiddende i Danmark. Derfor er det helt afgørende, at fagpersoner i kommunerne er opmærksomme på, at grønlændere kan have store sociale, kulturelle og sproglige udfordringer i mødet med Danmark. Nogle nytilkomne grønlændere har helt tydeligt brug for støtte til at finde fodfæste i det danske samfund og på det danske arbejdsmarked. Der er generelt gode tilbud til grønlændere i flere store byer, hvor kommunerne ofte har viden om målgruppens behov. Som børnenes beretninger vidner om, er der dog behov for i endnu højere grad at systematisere støtten til nytilkomne grønlændere. Derfor anbefaler Børnerådet, at der iværksættes en national handlingsplan, der skal styrke integrationen og inklusionen af grønlændere i Danmark. Der bør være særlig fokus

på, at små kommuner får viden om og tilbud til grønlandske tilflyttere. Dette kan fx sikres gennem viden-deling i officielle netværk i regionerne eller mellem kommunerne. Ved modtagelsen af grønlandske familier bør der øjeblikkeligt være fokus på at tage hånd om hele familien og at sikre børnenes trivsel, så de hurtigt lærer sproget og bliver en del af danske fællesskaber i skolen og fritidslivet. Det kan fx sikres ved at tilknytte en familiekonsulent, når familien flytter til kommunen.

BØRNENE SKAL TILBYDES MODERSMÅLSUNDERVISNING

Børnene i ekspertgruppen fortæller, at de kæmper for ikke at glemme det grønlandske sprog. Grønlandske børn har ret til at modtage modersmålsundervisning, hvilket både er grundfæstet i Børnekonventionens artikel 30 og i § 3 stk. 2 i bekendtgørelsen om folkeskolens modersmålsundervisning. Børnerådet opfordrer derfor alle kommuner til at påtage sig opgaven med at få oprettet modersmålsun-

dervisningstilbud. Er der for få børn i kommunen er kommunen forpligtet til at oprette hold på tværs af kommunegrænserne. Det er dog vigtigt, at tilbuddet er tættest muligt på børnenes bopæl og hverdagsaktiviteter. Kommunerne kan fx samarbejde med lokale foreninger og organisationer om tilbud, der gør det nemt og attraktivt for både børn og forældre at deltage.

FAGPROFESSIONELLE SKAL KLÆDES BEDRE PÅ TIL KULTURMØDET

Ifølge tidligere undersøgelser og erfaringer fra blandt andet Foreningen Grønlandske Børn bliver grønlandske børn ofte betegnet som stille og tilbageholdende. Derfor går sociale problemer, såsom ensomhed og mistroivsel, ofte under radaren. Det kan ligeledes være svært at vide for lærere, om barnet har faglige udfordringer. Lærere og pædagoger, der har kontakt med grønlandske børn, bør være særligt opmærksomme på denne kulturfor-skel, så grønlandske børn i mistrivsel bliver spottet, og så mistrivsel

bliver forebygget. Som børnenes fortællinger også peger på, ser de ikke selv lærere eller pædagoger som ressourcepersoner. Derfor er det særlig vigtigt, at disse fagpersoner er vedholdende i at tilbyde deres støtte til børnene.

HJÆLP TIL AT KRÆVE SIN RET

De fagprofessionelle, som Børnerådet har talt med, har alle erfaring, at grønlandske borgere ofte er meget tilbageholdende, og ikke på eget initiativ gør krav på deres rettigheder i mødet med myndigheder. Derfor kan der opstå situationer, hvor den grønlandske borger fx ikke får sagt, hvis de ikke forstår dét, myndighedspersoner siger. Myndighedspersoner og fagprofessionelle, som arbejder med nytilkomne grønlandere skal derfor være opmærksomme på denne kulturforskel. Ifølge forvaltningsloven har offentlige myndigheder pligt til at gøre sig forståelig over for borgeren og til at sikre, at denne har forstået budskabet. Ifølge FN's Børnekonvention er Danmark også forpligtet

til at sikre, at børn og unge kender deres rettigheder, og at de bliver overholdt. Børnerådet opfordrer til, at der i større omfang gøres brug af tolke, så man sikrer en god dialog med den grønlandske borger, samt at myndighedspersoner klædes på til at forstå de kulturforskelle, der kan udspille sig i mødet med en grønlandsk borger.

FORDOMME OM GRØNLÆNDERE OG GRØNLANDSK KULTUR SKAL MODARBEJDES

Børnene i ekspertgruppen er alle mærket af de fordomme og den negative opmærksomhed, de har oplevet fra jævnaldrene og andre i det danske samfund. Børnerådet anbefaler, at man styrker undervisningen om Grønland og Rigsfællesskabet i den danske folkeskole med et særligt fokus på det moderne Grønland og et nuanceret billede på den grønlandske befolkning og grønlandsk kultur. En konkret metode kan fx være at have ven-skabsklasser i Grønland, så børnene i begge lande får viden om, hvordan

det er at være barn i henholdsvis Danmark og Grønland.

ET AKTIVT FRITIDSLIV GIVER ADGANG TIL BØRNEFÆLLESKABER

De fleste af børnene i ekspertgruppen kæmper med en form for social isolation, og de finder tryghed i grønlandske relationer, hvilket er meget forståeligt. Men børnene skal støttes i nye kammeratskaber og inklusion i danske børnefællesskaber. Det danske foreningsliv kan for nogle grønlandere være meget anderledes opbygget og svært at gennemskue i forhold til hvilke krav og forventninger, der er til forældrene. I familier, hvor forældrene står uden for arbejdsmarkedet, kan det desuden være svært at få råd til fritidsaktiviteter. Derfor er det helt afgørende, at familierne bliver støttet i, at deres børn kan blive en del af en fritidsaktivitet. Børnerådet opfordrer til, at man i kommunalt regi hjælper børn ind i foreningslivet fx ved kontingentfritagelse og støtte til udstyr. Det er også oplagt, at skolepædagogen eller andre

fagprofessionelle med en trivselsfunktion hjælper barnet med at lave aftaler med andre børn i klassen og med at gå til fritidsaktiviteter. Forældrebestyrelser og forældreråd bør gå forrest og vise imødekommenhed, så grønlandske børn og deres forældres bydes velkomne.

FÅ MERE AT VIDE:

- Om grønlandsk kultur, arrangementer og sociale tilbud hos de grønlandske huse i Aalborg, Odense, Århus og København: www.sumut.dk (Det Grønlandske Hus i København)
- Om tilbud til grønlandske børn og deres familier både i Danmark og i Grønland i Foreningen Grønlandske Børn: www.fgb.dk
- Om fakta, erfaringer, praksis og konkrete tilbud til socialt udsatte grønlændere i Danmark hos Socialt Udviklingscenter: www.udsattegroenlaendere.dk
- Om undersøgelser om grønlandske børn og unges liv og trivsel i Danmark og i Grønland hos VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd: www.sfi.dk
- Børnerettighedsinstitutionen i Grønland: www.mio.gl
- Om tilbud til voksne udsatte grønlændere hos Kofoeds Skole: www.menneskermedmere.dk
- Om voksne udsatte grønlændere hos Rådet for Socialt Udsatte: www.udsatte.dk

**"MIN MOR VILLE HAVE, AT VI FIK EN
GOD UDDANNELSE OG ET BEDRE LIV"**

**Grønlandske børn fortæller om
at være barn i Danmark**

Udgivet af Børnerådet

September 2017

ISBN: 978-87-90946-52-4

Børneinddragelse: Line Emma Jønson,

Tine Malm og Susanne Bang Dahl

Tekst og redaktion: Tine Malm, Line Emma Jønson
og Anna Eistrup

Grafisk design: Peter Waldorph

Foto: Anne-Li Engström

Tryk: Rosendahls

**Tak til alle i ekspertgruppen for jeres tid og lyst
til at fortælle om jeres oplevelser og erfaringer.**

”

I Danmark kan man blive lige,
hvad man vil, men man skal
have gode karakterer.
I Grønland snakker man ikke
så meget om karakterer.

BØRNERÅDET
VESTERBROGADE 35A
1620 KØBENHAVN V
TLF.: 33 78 33 00
WWW.BRD.DK